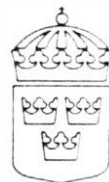

Motion till riksdagen

1989/90:Kr244

av Kaj Nilsson (mp)

Beställning av konst till statliga byggnader,
m.m.

Mot.
1989/90
Kr244-251

År 1936 lät dåvarande ecklesiastikminister Arthur Engberg framlägga förslag om hur svenska konstnärer skulle beredas ökade arbetstillfällen.

I en proposition till 1937 års riksdag föreslog ministern att åtgärder skulle vidtas. Förslaget bifölls. Detta innebar bl a att medel vid statliga nybyggnadsföretag, ej understigande 1% av byggnadskostnaderna, skulle avsättas för konstnärlig utsmyckning samt att ett statens konstråd skulle inrättas.

Rådet skulle handha och leda den statliga konstfrämjande verksamheten. I rådet skulle bl a ingå fyra konstnärer, vilka skulle utses på förslag av en konstnärsorganisation. Detta blev anledningen till att Konstnärernas riksförbund, KRO, bildades.

Konstnärernas representation skulle tillföra rådet sakkunskap i samband med beställningar av konst till statliga byggnader. Enligt sin instruktion (1988:743) har konstrådet till uppgift att genom förvärv av konstnärliga arbeten till statens byggnader och andra lokaler för statliga myndigheter verka för att konstnärliga värden införlivas med samhällsmiljön. Förvärven kan avse dels konst som särskilt beställs i anslutning till olika byggnader, dels stafflikonst, skulptur, konsthantverk etc.

Till dessa ändamål har för budgetåret 1988/89 anvisats ca 24 miljoner kronor till konstinköp. Denna summa motsvarar alltså 1% av de statliga byggnadskostnaderna.

Konstrådet beslutar centralt i frågor som t ex:

- fördelning av konstförvärvsanslaget,
- projektförteckning/arbetsplan för rådet,
- projektledare/konsulter,
- val av konstnär för uppdrag,
- val av konsult för fast konst, byggnadsanknuten,
- godkännande av skissförslag till fast utsmyckning,
- godkännande av slutfört uppdrag från konstnärlig synpunkt.

Konstrådet består av nio ledamöter med suppleanter. Dessutom ingår som övriga representanter från statens konstmuseer, fortifikationsförvaltningen och tjänstemän vid statens konstråd. Till rådet knyts även under en treårsperiod projektledare/konsulter, tillika konstnärer, tio stycken varav två re-

presenter från KIF och åtta från KRO. Projektledarna ingår även i rådet som ledamöter och suppleanter.

Mot. 1989/90
Kr244

Statens konstråd har inte sedan 30-talet genomgått några förändringar av sammansättning, verksamhet och uppgift eller systemförändringar. Medlen har naturligtvis ökat i takt med den ökande byggnationen samt informations- och dokumentationsverksamheten av rådets arbete.

1988 utfärdade regeringen en ny förordning åt statens konstråd bl. a. efter kritik som framförts från enskilda konstnärer och konstnärsorganisationer. 16§ tjänstetillsättningar lyder sålunda: "ledamöter och ersättare för ledamöter utses av regeringen för en bestämd tid, dock högst tre år. Regeringen utser ordförande och vice ordförande. Förordnandena ges för en bestämd tid, dock högst tre år. Ett förordnande kan förlängas en gång. Om det finns särskilda skäl kan förordnandet förlängas ytterligare."

Statens konstråd är en statlig institution där samtliga beslut om konstinköp tas centralt. De tio projektledarna/konsulterna tillika ledamöterna och suppleanterna av rådet (som är konstnärer utsedda av KRO och KIF) tilldelas årligen 600 000 kronor vardera för inköp av stafflikonst, företrädesvis på gallerier, konsthallar etc. Projektledarna tilldelas vid statliga byggnationer uppgiften som konstkonsult att föreslå konstnärer till uppdrag. Förslagen diskuteras med mottagande myndighets företrädare. Projektledaren presenterar projektet och förslagen för konstrådet in plenum som fastställer förslagen och kontrakterar konstnärer för uppdrag.

Vid vissa tillfällen kan förekomma s k parallella uppdrag till vilka två/tre konstnärer inbjuds att lämna skissförslag.

Konstrådet erbjuder inte idag anställningsuppgifter för konstnärer, endast kontrakterade uppdrag förekommer. Inte heller utnyttjas upphandlingsprinciper vid beställning av konst till statliga myndigheter, anbud och allmän konkurrens erbjuds inte konstnärerna. De olika statliga projekten offentliggörs inte på det sättet att konstnärerna ges tillfälle att lämna förslag till utsmyckning. Annonsering, intresseanmälningar och förmedling förekommer inte heller.

Visserligen är detta administrativa uppgifter men det borde stå klart att detta skall vara en rättighet och en möjlighet för landets konstnärer att få kunna konkurrera, delta med förslag till den statliga estetiska miljön.

Vidare borde staten ta sitt arbetsgivaransvar och erbjuda konstnärerna ett antal anställningsuppgifter i form av objekt eller visstidsanställningar inom de olika statliga myndigheterna. Det är otillräckligt att staten endast skall erbjuda uppdrag i form av kontraktsuppdrag, vilket kräver att konstnären skall verka som arbetsgivare eller egenföretagare.

Som arbetstagare under ett antal månader löses en rad tekniska frågor för konstnären genom att en A-inkomst garanteras, där arbetsgivaren betalar in egenavgifter m m. Samtidigt som det erbjuder konstnären en trygghet i arbetet under en viss period.

Detta fordrar att ett antal systemförändringar inom konstrådet genomförs både vad gäller sammansättningen av styrelsen, engagemanget av konstkon-sulter och experter, institutionens uppgifter och verksamhet. Detta ger anledning till att en snabb översyn bör göras med syftet att lämna förslag till direkta förändringar av institutionens verksamhet.

Det är viktigt att konstnärerna och deras organisationer inte ges ett avgörande inflytande på fördelning av uppdrag etc. Därför bör inte konstnärerna, producentgrupperna, intresseorganisationerna föreslås sitta som ledamöter i en statlig arbetsfördelande institution. Fackliga intresseorganisationer bör inte vara arbetsgivare eller förmedla arbeten till sina medlemmar, man kan inte sitta på två stolar samtidigt.

Genom en förändring av konstrådets verksamhet är det angeläget att besluts- och upphandlingsärenden kan decentraliseras till respektive region och myndighet. Samtliga upphandlingsärenden behöver inte fattas av konstrådet i Stockholm.

Konstinköp (löskonst), val av utsmyckning, tillsättning av uppdragstagare etc bör även kunna ske inom respektive projekt och myndighet. Här bör samtliga parter delta i överläggningarna: arbetsgivare, fack, statens utsedda tjänstemän etc. För konstnärlig rådgivning skall lämplig konstskakkunnig anlitas.

Statens konstråd har här som institution en roll att spela som ett övergripande organ med uppgift att planera projekt, budget, dokumentation av utsmyckning, tillsättning av arbetsgrupper etc. Det bör vidare åläggas att verkställa anställningsuppgifter för konstnärer. Sådana tjänster skall annonseras ut och offentliggöras i vanlig ordning. Konstrådet skall även iakttaga affärsmissighet vid upphandling. Kraven på objektiv handläggning av upphandlingsärenden måste särskilt beaktas.

Hemställen

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen begär att regeringen skall göra en översyn i syfte att lämna förslag till ett antal anställningsformer för bild- och formkonstnärer av de medel som i dag inom konstrådet utgår i form av kontraktbundna uppdrag,
2. att riksdagen hos regeringen begär att konstrådets styrelse ges en neutral och opartisk sammansättning,
3. att riksdagen hos regeringen begär en undersökning om olika former för expertbistånd så att inte någon intresseorganisation favoriseras,
4. att riksdagen begär att regeringen skall utreda möjligheterna att kunna decentralisera besluts- och upphandlingsärendena till respektive myndighet och region,
5. att riksdagen begär att regeringen i övrigt skall föreslå lämpliga åtgärder till systemförändringar i enlighet med motionen.

Stockholm den 19 januari 1990

Kaj Nilsson (mp)